

Sygn. akt VU 733/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 listopada 2015 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSR del. Marzena Foltyn-Banaszczyk

Protokolant stażysta Iwona Jasińska

po rozpoznaniu w dniu 10 listopada 2015 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku J. Ś.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o emeryturę

na skutek odwołania J. Ś.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 29 czerwca 2015 r. sygn. (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje J. Ś. prawo do emerytury poczynając od dnia 1 czerwca 2015 roku.

Sygn. akt V U 733/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 29 czerwca 2015 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił J. Ś. prawa do emerytury podnosząc w uzasadnieniu decyzji, iż wnioskodawca posiada okresy składkowe i nieskładkowe w łącznym wymiarze 17 lat, 2 miesiące i 8 dni. Organ rentowy odmówił wnioskodawcy zaliczenia okresu zatrudnienia pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od dnia 8 września 1972 roku do dnia 5 listopada 1972 roku gdyż wnioskodawca nie był zameldowany w gospodarstwie rolnym rodziców oraz okresu pracy od dnia 1 lipca 1977 roku do dnia 14 czerwca 1984 roku w gospodarstwie żony, gdyż za ten okres istniał obowiązek opłacania składek za domownika na ubezpieczenie społeczne rolników, okresy nieusprawiedliwionej nieobecności w pracy.

W odwołaniu wniesionym od powyższej decyzji w dniu 14 lipca 2015 roku J. Ś. wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie mu prawa do emerytury podając iż udowodnił 20 lat stażu pracy wymaganego do emerytury.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. wniósł o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca J. Ś., urodzony w dniu (...) 1948 roku, złożył w dniu 11 czerwca 2015 roku kolejny wniosek o przyznanie emerytury. Wnioskodawca nie był członkiem otwartego funduszu emerytalnego.

(dowód: wniosek o emeryturę k. 1-4 akta ZUS)

J. Ś. legitymuje się na dzień złożenia wniosku okresem ubezpieczenia w rozmiarze 2 lata, 6 miesięcy i 7 dni (okresu nieskładkowego ograniczonego do 1/3 składkowych), 7 lat, 6 miesięcy i 21 dni okresy składkowe), 7 lat, 1 miesiąc i 10 dni – okres uzupełniające rola łącznie – 17 lat, 2 miesiące i 8 dni.

Organ rentowy do okresu zatrudnienia nie zaliczył wnioskodawcy:

- okresu pracy od dnia 8 września 1972 roku do dnia 5 listopada 1972 roku w gospodarstwie rolnym rodziców, gdyż wnioskodawca nie był zameldowany w gospodarstwie rolnym rodziców,
- okresu pracy od dnia 1 lipca 1977 roku do dnia 14 czerwca 1984 roku w gospodarstwie żony, gdyż za ten okres istniał obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników,
- okresów nieusprawiedliwionej nieobecności w pracy.

(dowód: decyzja k. 15 akt ZUS; karta przebiegu zatrudnienia k. 14 akt ZUS; odpowiedź na odwołanie k.7-8)

J. Ś. w okresie od dnia 27 kwietnia 1966 roku do dnia 18 kwietnia 1968 roku odbywał służbę wojskową.

(dowód; wniosek o emeryturę k.5 akt ZUS plik I; ksero książeczki wojskowej k. 9 -13 akt ZUS plik I)

W okresie od dnia 5 sierpnia 1968 roku do dnia 23 marca 1970 roku był zatrudniony w (...). S. w R..

(dowód: wniosek o emeryturę k. 5 akt ZUS plik I; świadectwo pracy k. 14 akt ZUS plik I)

J. Ś. w okresie od dnia 24 marca 1970 roku do dnia 31 sierpnia 1975 roku pracował w gospodarstwie rolnym rodziców w W..

(dowód; oświadczenie wnioskodawcy k 30 akt ZUS plik II; zeznania świadków k. 31-32 akt ZUS plik II)

Od dnia 1 września 1975 roku wnioskodawca przeprowadził się do żony G. Ś. do T.. G. Ś. posiadała od 4 listopada 1971 roku gospodarstwo rolne o powierzchni 1,24 ha. Wnioskodawca pracował w gospodarstwie, obsiewał pole. Siał zboże i ziemniaki. Miał kury. Gospodarstwo było prowadzone na własne potrzeby. G. Ś. podlegała z tytułu zatrudnienia ubezpieczeniu ZUS oraz z tytułu posiadania gospodarstwa rolnego (...). Za wnioskodawcę nie były płacone składki.

(dowód: zeznania wnioskodawcy k. 13- 13v; Oświadczenie wnioskodawcy k. 33 akt ZUS plik II; zeznania świadków k. 34-35 akt ZUS plik II; poświadczenie o adresach wnioskodawcy k. 39 akt ZUS plik II; pismo k. 40 akt ZUS plik II)

W okresie od dnia 15 czerwca 1984 roku do dnia 2 października 1984 roku był zatrudniony w KWK (...) w B..

(dowód: wniosek o emeryturę k. 5 akt ZUS plik I; świadectwo pracy k. 15 akt ZUS plik I)

Sąd Okręgowy dokonał oceny dowodów i zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy emerytalnej ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r. przysługuje emerytura, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki:

- 1)osięgnęli wiek emerytalny określony w ust. 2 albo 3 (wnioskodawca 65 lat i 3 miesiące);
- 2)mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat dla mężczyzn

Natomiast zgodnie z art. 28 ustawy ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., którzy nie osiągnęli okresu składkowego i nieskładkowego, o którym mowa w art. 27 ust. 1 pkt 2, przysługuje emerytura, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki:

1)osiągnęli wiek emerytalny, o którym mowa w art. 27 ust. 2 i 3 (wnioskodawca 65 lat i 3 miesiące);;

2)mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 15 lat dla kobiet i co najmniej 20 lat dla mężczyzn.

Z kolei zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy emerytalnej przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również następujące okresy, traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe:

1)okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki,

2)przypadające przed dniem 1 lipca 1977 r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia,

3)przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia,

jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

W wyroku z dnia 3 grudnia 2004 roku (II UK 59/04,OSNP 2005, Nr 13, poz. 195) Sąd Najwyższy wskazał, że zasadniczo w celu ustalenia prawa do emerytury oraz obliczenia jej wysokości uwzględnia się tzw. okresy składkowe i nieskładkowe ubezpieczonego zgodnie z zasadami określonymi w art. 5-7 ustawy emerytalnej. Natomiast jedynie w drodze wyjątku, jedynie w sytuacji, gdy ustalone na podstawie tych przepisów okresy składkowe i nie składkowe okażą się krótsze od okresu wymaganego do uzyskania prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy, z mocy wyraźnego brzmienia przepisu ustawy uwzględnia się również i **traktuje jak okresy składkowe** także okresy wskazane w art. 10 ust. 1 ustawy emerytalnej.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była możliwość zaliczenia okresu od 1 września 1975 r. do 14 czerwca 1984 roku, w którym wnioskodawca miał prowadzić gospodarstwo rolne jako małżonek rolnika – żony G. Ś., co pozwalałoby uwzględnić ów czas do stażu ubezpieczeniowego odwołującego i w konsekwencji prowadziło do przyznania świadczenia.

Z brzmienia art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej należy wnioskować, iż przy ustalaniu prawa do emerytury podlega uwzględnieniu okres ubezpieczenia społecznego rolnika, który wywiązał się z obowiązku składkowego przewidzianego w przepisach obowiązujących w okresie, w którym przypada to ubezpieczenie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2003 roku, II UK 51/2002).

Należy zatem w tym miejscu odnieść się do uregulowań prawnych obowiązujących ww. okresie.

Analizę tego stanowiska rozpocząć należy od okresu sprzed 26 maja 1976 roku. Z prawnego punktu widzenia w tym czasie osoba prowadząca gospodarstwo rolne nie podlegała ubezpieczeniu rolniczemu, brak było również obowiązku opłacania składek, w związku z brakiem regulacji prawnych. Jednocześnie zgodnie z treścią z art. 10 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się przypadające przed dniem 1 lipca 1977 roku okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia.

Stosowne regulacje prawne pojawiły się dopiero na podstawie ustawy z dnia 27 października 1977 roku o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz. U. Nr 32, poz. 140), która weszła w życie w dniu 1 stycznia 1978 roku i dotyczyły rolników.

Rolnikiem w rozumieniu art. 75 ww. ustawy był właściciel lub posiadacz gospodarstwa rolnego o powierzchni powyżej 0,5 ha gruntów rolnych i leśnych, który nie jest objęty ubezpieczeniem społecznym na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin. Rolnikiem był zatem małżonek właściciela gospodarstwa rolnego, jako współposiadacz tego gospodarstwa rolnego.

Nie budzi wątpliwości, iż wnioskodawca był rolnikiem w rozumieniu ww. ustawy. Na podstawie art. 38 ww. ustawy rolnik miał obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie rolnicze. Zgodnie bowiem z ww. przepisem obowiązek opłacania przez rolnika składki powstaje od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, w którym rolnik rozpoczął prowadzenie gospodarstwa rolnego, a ustaje - z końcem miesiąca kalendarzowego, w którym rolnik przestał prowadzić gospodarstwo rolne.

W sprawie bezspornym było, że wnioskodawca w okresie od 1 września 1975 roku, w tym od 1 stycznia 1978 roku nie opłacał składek. Nie budziło zaś wątpliwości i nie było sporne, że w rozumieniu ww. ustawy był rolnikiem i że prowadził gospodarstwo rolne jako współposiadacz gospodarstwa rolnego żony.

Należało jednakże ustalić jakie miało to znaczenie dla wnioskodawcy organ rentowy bowiem nie zaliczył okresu prowadzenia gospodarstwa rolnego jako rolnika w okresie od 1 września 1975 roku do dnia 14 czerwca 1984 roku, gdyż wnioskodawca nie opłacał składek jako rolnik.

Trzeba jednak tu wskazać na pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z 19 marca 2010 roku (II UK 249/09, Lex nr 599773), że okresem składkowym, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy z 1998 roku emerytalnej jest okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników na podstawie ustawy z dnia 27 października 1977 roku o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników i ich rodzin (Dz. U. z 1977 roku, Nr 32, poz. 140), w którym rolnik z mocy art. 40 tej ustawy był zwolniony z obowiązku opłacania składki. Sąd Najwyższy wskazał, że ubezpieczenie społeczne rolników było obowiązkowe i pociągało za sobą obowiązek opłacania składki na to ubezpieczenie, jak stanowił to art. 38. Jednocześnie jednak art. 40 przewidywał, że rolnik, który rozpoczął prowadzenie gospodarstwa rolnego przed ukończeniem 35 lat życia zwolniony jest od obowiązku opłacania składki przez okres pierwszych 5 lat gospodarowania. Zatem rolnik podlegający obowiązkowemu ubezpieczeniu i uprawniony do świadczeń z tego ubezpieczenia przy spełnieniu warunków określonych w art. 40 opłacał składki, poczynając od innej daty niż powstanie obowiązku ubezpieczenia. Sąd Najwyższy dokonując następnie wykładni art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej zauważył, że sformułowanie "okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki" należy rozumieć, jako warunek wywiązania się z obowiązku nałożonego przez te przepisy na rolnika podlegającego ubezpieczeniu. W konsekwencji nie można wymagać wywiązania się z tego obowiązku od osoby, która na mocy szczególnego przepisu była zwolniona od składki na ubezpieczenie społeczne. Innymi słowy spełnia warunki z art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej ten rolnik, który co prawda nie opłacał składek, ale tylko dlatego, że z mocy ustawy był z tego zwolniony. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 1 października 2013 roku, III AUa 1873/12). Zasady opłacania składek były więc takie, że rolnik podlegający obowiązkowemu ubezpieczeniu i uprawniony do świadczeń z tego ubezpieczenia przy spełnieniu warunków określonych w art. 40 opłacał składki poczynając od innej daty niż powstanie obowiązku ubezpieczenia. Zawarte w art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach odesłanie do odrębnych przepisów należy rozumieć jako warunek wywiązania się z obowiązku nałożonego przez te przepisy na rolnika podlegającego ubezpieczeniu. Nie można uznać, że wnioskodawca nie wywiązał się z tego obowiązku skoro na mocy szczególnego przepisu był zwolniony od składki na ubezpieczenie społeczne. Pominięcie okresu podlegającego regulacji zawartej w art. 40 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym rolników prowadziłoby do paradoksalnej sytuacji, w której okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolnika prowadzącego gospodarstwo rolne i spełniającego warunki tego przepisu nie byłby uwzględniany do 1 stycznia 1983 roku, podczas gdy ten sam okres pracy w tym gospodarstwie członków jego rodziny podlegałby uwzględnieniu na podstawie art. 10 ust. 1 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach. Zgodnie z tym ostatnim przepisem uwzględnia się przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 roku okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia. Regulacja ta dotyczy domowników rolnika, którzy zostali objęci ubezpieczeniem społecznym od 1 stycznia 1983 roku, a przed tą datą nie podlegali ubezpieczeniu. Jeżeli uwzględnia się okres pracy w gospodarstwie rolnym osób nie podlegających żadnemu ubezpieczeniu, to tym bardziej powinien być uwzględniony okres prowadzenia gospodarstwa rolnego przez rolnika podlegającego ubezpieczeniu społecznemu i spełniającemu wszystkie warunki wymagane przepisami regulującymi to ubezpieczenie. W konsekwencji należało przyjąć, że okresem składkowym, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach jest okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników na podstawie ustawy z dnia 27 października 1977 roku o zaopatrzeniu emerytalnym oraz innych świadczeniach dla rolników, w którym rolnik z mocy

art. 40 tej ustawy był zwolniony od obowiązku opłacania składki. (tak Sąd Najwyższy w cytowanym wyroku z dnia 22 stycznia 2003 roku).

Sąd Okręgowy w pełni podzielił przedstawione powyżej rozumowanie.

J. Ś. był w spornym okresie współposiadaczem gospodarstwa rolnego położonego w T. M. o powierzchni 1,24 ha jako małżonek G. Ś. (wynika to wprost z zaświadczenia załączonego do akt ZUS). Art. 75 ust. 1 pkt 1 ustawy z 27 października 1977 roku nakazywał przez określenie rolnik rozumieć właściciela lub posiadacza gospodarstwa rolnego o powierzchni powyżej 0,5 ha gruntów rolnych i leśnych, który nie był objęty ubezpieczeniem społecznym na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych oraz ich rodzin. Zatem odwołujący niewątpliwie był rolnikiem w rozumieniu ww. ustawy. Jest on osobą urodzoną w dniu (...) zatem w spornym okresie (1975 – 1983 roku) miał 27 - 35 lat. Nadto z materiału dowodowego wynika, że było to jego pierwsze gospodarstwo rolne. Tym samym zgodnie z art. 40 ustawy był przez pierwsze 5 lat gospodarowania, tj. przez cały sporny okres, zwolniony z obowiązku opłacania składki na ubezpieczenie społeczne rolników. Stąd też ich nie opłacanie nie może mieć charakteru dyskwalifikującego z punktu widzenia treści art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej. Jednocześnie brak dokumentu poświadczającego ubezpieczenie rolnicze i zwolnienie ze składek, ma znaczenie jedynie dowodowe. Bezsprzecznie ubezpieczony był współposiadaczem gospodarstwa. Z zeznań świadków i wnioskodawcy wynika zaś, że na nim gospodarował. Uprawiane były zboża, warzywa. Powyższe okoliczności nie były sporne. Wnioskodawca nie prowadził w tym okresie innej działalności zarobkowej, nie był wówczas nigdzie zatrudniony.

Reasumując poczynione rozważania uzasadnione jest, zarówno na gruncie treści przepisów prawa (art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej) jak i zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, uznanie, że również sporny okres 5 lat, tj. od dnia 1 stycznia 1978 roku do dnia 31 grudnia 1982 roku, tj. do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r.

o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (tj. Dz.U. z 1989 roku, Nr 24, poz.133) powinien być uwzględniony wnioskodawcy jak okres uprawniający do świadczenia emerytalnego. Oznacza to, że spełnia on konieczny warunek odpowiednio długiego stażu ubezpieczenia – 20 lat zgodnego z art. 28 ustawy emerytalnej (bezsprzecznie zaliczono mu bowiem 17 lat, 2 miesiące i 8 dni + 5 lat).

Biorąc zatem pod uwagę, iż wnioskodawca spełnił wszystkie wymagane przepisami rozporządzenia warunki do uzyskania prawa do emerytury, to jest ukończył 65 lat i 3 miesiące (wnioskodawca ma obecnie 67 lat), jego łączny okres zatrudnienia składkowy i nieskładkowy wyniósł ponad 20 lat, należy uznać, że wydana przez organ rentowy decyzja jest błędna, a żądanie wnioskodawcy zasługuje na uwzględnienie.

Sąd przyznał skarżącemu emeryturę z pierwszym dniem miesiąca, w którym wnioskodawca złożył wniosek wszczynający dane postępowanie zakończone zaskarżoną decyzją, tj. od dnia 1 czerwca 2015 roku.

Z tych też względów, Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł jak w punkcie pierwszym wyroku.